

Nije naša razviti ovdje nazore socijalističkih glava; nam je samo natuknuti, kako li se kolizije u radničkom pitanju riješiti dadu.

Tu udioničtvuju tri faktora: radnik, poduzetnik i društvo. Ako njihovo sudjelovanje u stvari razmotrimo sa stanovišta etičnih ideja, evo do kojih rezultata nužno dolazimo. Radnik ima svoje vrijeme i sile svoje upotrebiti, što bolje zna i može. Sustaviti svoj rad smie vazda, samo ne smie toga učiniti proti ugovoru ili sa zlobnom nakanom, da ružnim primjerom prednjači. Nagrada njegova imala bi uvijek odgovarati njegovu radu. Zadesi li ga nevolja, koja bi ga privremeno ili možda i doživotno učinila nesposobnim za posao, to bi se za njegov bitak imao pobrinuti gospodar i društvo. — Poduzetniku ne može nitko braniti, da teži za što većim dobitkom; jer je u redu, da mu se naplati glavnicu i duševne mu sile. To je uz to i u interesu radnika, pošto će do toga morati stajati i mjera njegove nagrade. Da poduzetnikova dobit ima svakako veća biti od radnikove, posve je naravno; on bo s jedne strane ulaže više znanja i više umna napora u poduzeće nego li radnik, a s druge strane opet stavlja često veliku glavnicu na kocku. Zato ga nema radnik neopravdanimi zahtjevi uznemirivati i otimat mu volju za poduzeće; a društvo pako valja da pokaže saučešće napram njemu u pogledu industrialne mu produkcije. Osim toga valja, da ga ono baš onako štiti proti mogućem napadanju radnika, kao što ima štiti ovoga proti mogućem zlom postupku njegovu. K svemu tomu biti će jošte potrebno, da društvo nadzire radnika i poduzetnika toli u pogledu radnoga vremena, koli u pogledu radne produkcije; oboje bo je u interesu društvenom — u interesu mira, blagostanja te industrije.⁴

Samo ovakvo zamjenito djelovanje spomenutih faktora odgovara ideji prava, pravednosti i blagohotnosti. Taj sklad